

Історія Пергамського царства* в пам'ятках нумізматики

Євген Карлов (Лисичанськ)

Правителі ім'я та титул, роки правління	Роки життя та смерті, вік	Події	Відношення до попередника	Сім'я, родичі
1. Філетер 283–263 рр. до н. е.	Дата народження невідома. Місце народження – м. Тіей. Дата смерті невідома. Вік невідомий.	З дитинства був євнухом. Отримав чудове виховання. Довгий час служив царю Лісімаху. Посварився з жінкою Лісімаха Арсиноєю і підняв повстання. Потім Селевк I Нікатор напав на Пергам і переміг, але згодом сам був переможений і вбитий. Під час усіх цих смут Філетер залишався начальником фортеці і керував Пергамом.	Охороняв фортецю і скарбницю в Пергамі, яка належала Лісімаху – царю Фракії та Малої Азії.	Племінник – Євмен I (263–241 рр. до н. е.)
				
2. Євмен I 241–219 рр. до н. е.	Дата народження невідома. Місце народження невідоме. Дата смерті невідома. Вік невідомий.	Зумів підкорити сусідні області. Вступив поблизу Сард у битву з Антіохом I, сином Селева, та переміг його. Змусив галатів відступити від моря в глиб країни.	Отримав владу від дяді Філетера.	Дядя – Філетер (283–263 рр. до н. е.) Двоюрідний брат – Аттал I (241–197 рр. до н. е.)
				
3. Аттал I Сотер 241–197 рр. до н. е.	Народився в 269 р. до н. е. Місце народження невідоме. Помер в 197 р. до н. е. в Пергамі у 72 роки.	У 230 р. до н. е. Аттал I напав на Антіоха і переміг його військо. Через два роки підкорив собі прилеглі землі Азії. У 218 р. до н. е. підкорив міста Еоліди: Куми, Смірну і Фокою, міста Теос і Колофон перешли під владу Аттала I добровільно. Пізніше приєднав до свого царства Місію і Карс. Після початку Першої Македонської війни Аттал I став союзником римлян. У 211 р. до н. е. римляни взяли Егіну (острів між Афінами та Пелопоннесом) і передали в правління еолійцям. Еолійці продали острів Атталу, для того щоб залучити його війська в Елладу. У 209 р. до н. е. переправився на Егіну. Перезимував тут він опустошив Лемнос, висадився в Локріде і осадив Нікею – місто здалося. Осадив Опунт, але зненацька з'явилося македонське військо і Пергамі ледве встигли втекти. Почувши, що віфінський цар Прусій вторгся в його володіння покинув римлян і повернувся в Азію. У 202 р. до н. е. македонський цар Філіп з'явився в Азії і безуспішно осаджав Пергам. Аттал дав македонцям вдалині бій в Хінським проливі. У 200 р. до н. е. після початку Другої Македонської війни приєднав свої війська до римлян і захопив Андрос та Орей. У 198 р. до н. е. осадив разом з римлянами Коринф.	Успадкував владу від Євмена I. Першим в династії Аттаїдів був офіційно проголошений царем, після перемоги над галатами.	Двоюрідний брат – Євмен I (263–241 рр. до н. е.)
				

Правителі ім'я та титул, роки правління	Роки життя та смерті, вік	Події	Відношення до попередника	Сім'я, родичі
4. Євмен II Сотер 197–160 рр. до н. е.	Дата народження невідома. Місце народження невідоме. Дата смерті невідома. Вік невідомий.	<p>У 195 р. до н. е. допоміг римлянам захопити Гітій.</p> <p>Сирійський цар Антіох III почав сватати за Євмена свою доньку, але Євмен відмовився прийняти її. У 191 р. до н. е. з'єднавшись з римським флотом поблизу Фокеї розгромив сирійську ескадру. Великі послуги надав союзникам у битві при Магнезії.</p> <p>У 189 р. до н. е. Євмен II відвідав Рим, де був прийнятий з великою пошаною. Він попросив Сенат Риму передати йому землі відторгнуті у Антіоха.</p> <p>Вів боротьбу з понтійським царем Фарнаком.</p> <p>У 175 р. до н. е. вигнав з Сирії узурпатора Гелідора і посадив на трон Антіоха IV Єпіфана.</p> <p>У 172 р. до н. е. знову їздив в Рим. На зворотному шляху Персей (цар Македонії у 179–169 рр. до н. е.) підслав найманого вбивцю і Євмена поранили.</p> <p>У 168 р. до н. е. Персей вів з Євменом переговори. Підтримати Персея Євмен відмовився, але з цього часу римляни почали ставитися до Євмена з підозрою. У 166 р. до н. е. Євмен II сам відправився в Рим для того, щоб вирішити всі непорозуміння з Сенатом, але Сенат його не прийняв.</p>	Успадкував владу від Аттала I.	Брат – Аттал II (160–139 рр. до н. е.) Син – Аттал III (138–133 рр. до н. е.)
				
5. Аттал II Філадельф 160–139 рр. до н. е.	Народився в 220 р. до н. е. Місце народження невідоме. Помер у 138 р. до н. е. у віці 82 років	<p>У 192 р. до н. е. Аттал II приїздив до Риму як посол свого брата Євмена II. У 190 р. до н. е. вдало керував обороною Пергама, який облягали війська Антіоха. Пізніше відзначився у битві при Магнезії. У 189 р. до н. е. приєднався до війська консула Гнея Манлія, який виступив проти Галатів.</p> <p>У 172 р. до н. е. поширилася чутка про те, що цар Євмен II вбитий в Дельфах, і Аттал відразу ж одружився з його вдовою. Проте Євмен був тільки поранений і Аттал повернув престол і дружину.</p> <p>Під час Третьої Македонської війни Аттал разом із своїм загоном знаходився при римському війську. Брав участь у битві при Сікурії та гірському поході Красса в Македонію. У 167 р. до н. е. після перемоги римлян над персами був радісно прийнятий у Римі.</p> <p>У 156 р. до н. е. віфінський цар Прусії напав на володіння Аттала II та спустошив їх. Римський Сенат відправив Прусію суворий наказ: припинити війну і відшкодувати Атталу збитки. Прусії відчувши страх підкорився.</p> <p>Всього Аттал II процарював 21 рік і в усьому мав славу благородного і великого правителя.</p>	Євмен II призначив Аттала II опікуном сина і правителем царства.	Батько – Аттал I Сотер (241–197 рр. до н. е.) Племінник: – Аттал III (138–133 рр. до н. е.) Брат – Євмен II (197–160 рр. до н. е.)
 	 			
6. Аттал III Філометр 138–133 рр. до н. е.	Народився в 171 р. до н. е. Помер у 133 р. до н. е. від сонячного удару в Пергамі у віці 38 років	Запламував своє правління вбивствами друзів і стратами родичів. Він одягався в лахміття, не голівся, не з'являвся на людях, не показувався народу. Виявляв усі ознаки божевілля. Припинив займатися ділами правління. <p>У заповіті він призначив своїм спадкоємцем римський народ. Римляни перетворили країну на свою провінцію, назвавши її – Азія.</p>	Отримав царство від батька Євмена II та дядьки Аттала II.	Батько – Євмен II (197–160 рр. до н. е.) Дядько – Аттал II (160–139 рр. до н. е.)

*Пергамське царство існувало в 283–133 рр. до н. е. у північно-західній частині Малої Азії, омивалося Егейським та Мармуровим морями.

Столиця – місто Пергам (нині – Бергама в Туреччині) розташовалося у долині річки Каїка (нині – Бакир). Відповідно до грецької міфології Пергам існував ще за часів Троянської війни (XII ст. до н. е.) і отримав свою назву від міфічного героя Пергама. Місто населяли переважно греки і воно було одним з великих економічних та культурних центрів елліністичного світу.

Бібліотека Пергама нараховувала 200 000 книжок, і поступалася лише Олександрійській. Матеріал, на якому в ті часи писалися книжки, – пергамент отримав свою назву від міста Пергам.

Пергамське царство вело нескінченні війни з сусідами: Селевкідами (Сирією), Македонією та галатами (кельтськими племенами, які вторглися в 278–277 рр. до н. е. в центр Малої Азії). У більшості з війн виступали як союзники Рима, поступово втрачаючи свою політичну самостійність. У 133 р. до н. е. Пергамське царство було перетворено римлянами на провінцію Азія.

Битва богів з гігантами.
Фрагмент великого фріза алтаря Зевса.
II ст. до н.е. Пергам